

רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם לעולות נדבה של הציבור. ולא ימותו, מפני שאין הטאת צבור מתה.

ולמדנו בברייתא, שרבי יהודה אמר שפר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו, ימותו, ואין אומרים שיקרבו לשנה הבאה! וקשה על דברי רבא, [שאמר, שדעת רבי יהודה שחובות שהופרשו בשנה זו קריבות לשנה הבאה!] (115)

אמר ליה רבא תירוץ לאביי:

וכי מקרבנות צבור קא אמרת שיש קושיא טה-ב על דברי?!

הרי יש לחלק בין חיוב הבאת השקלים, לבין קרבנות צבור הבאים מתרומת הלשכה: שאני [שונים] קרבנות הציבור שמראש חדש ניסן ואילך אינם באים מהתרומה של השנה שעברה, (116) וכדברי רבי טבי שאמר בשם רבי יאשיה:

עולין להן לבעלים עבור חיוב מחצית השקל של השנה הבאה. אלא צריכים לשקול שוב לשנה הבאה.

רבי יהודה אומר: עולין להן לבעלים עבור החיוב שלשנה הבאה.

והוינן: מאי טעמא [מהו טעמו] דרבי יהודה?

אמר רבא: קמבר רבי יהודה חובות שהופרשו לצורך של שנה זו, קריבות לשנה הבאה.

איתיביה אביי — אביי הקשה לרבא מברייתא:

שנו בברייתא: פר [החטאת של הכהן הגדול] ושעיר של יום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן, וכן שעירי חטאת הציבור שחטאו בעבודה זרה בהוראת בית דין (114) שאבדו, והפריש אחרים תחתיהן, הרי כולן ימותו — דברי רבי יהודה [הסובר שחטאת ציבור שנתכפרו בעליה באחרת מתה].

[ולא אבדו]. והשקלים המיותרים דינם כדין שקלי שנה שעברה. עיין שם. [ומחלוקת זו מובאת גם ברמב"ם שקלים ג, ט].

114. הציבור שחטאו בעבודה זרה, בהוראת בית דין שטעו, מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת. רש"י.

115. תוספות ישנים הקשו: מדוע הגמרא לא שאלה ממשנתנו שרבי יהודה אמר שהשעיר השני ימות. ואין אומרים שיקרב לשנה הבאה? עיין שם מה שתירצו. [ועיין בתוספות הרא"ש ובריטב"א].

עוד כתבו תוספות ישנים שמדובר כאן בשעירים שאבדו לאחר הגרלה. אבל אם אבדו לפני הגרלה הם ראויים להקרבה לשעיר הנעשה בחוץ. [ואפילו אם נמצאו אחרי יום הכיפורים הוא יכול להקריבו בראש השנה או ברגלים, עיין שם].

116. דברי הגמרא אינם מובנים, שהרי לעיל דיברנו בשקלים שמהם הקריבו את קרבנות הציבור, ומדוע לא נאמר גם בהם שאינם באים מתרומת השנה שעברה?

ותירץ הריב"א: לדעת רבי יהודה השקלים החדשים שחייבים הבעלים לשקול, לא יתנו בלשכה של שקלי שנה זו, אלא עם שקלים

טבי אמר רבי יאשיה [שאמר שקרבנות הצבור אינם באים מהתרומה הישנה] מצוה בלבד היא, אבל אם הקריב מהתרומה הישנה יצא בדיעבד.

דאמר רב יהודה אמר שמואל: קרבנות צבור הבאין באחד בניסן ומכאן והלאה, מצוה להביא מן החדש [מתרומת השנה החדשה]. ואם הביא מן הישן יצא בדיעבד, אלא שחסר מצוה.

ומאחר שבדיעבד אם הקריב את קרבנות הצבור מהתרומה הישנה יצא ידי חובתו, אין ראוי להמית את השעיר משום דבר שאינו אלא מצוה. (118)

ונדחה תירוצו של רבא. ומעתה חוזרת הקושיא: מדוע פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו אינם קרבים לשנה הבאה [לדעת רבי יהודה]?

אלא אמר רבי זירא תירוץ אחר:

לפי שאין הגורל שנעשה בשנה זו, קובע משנה לחברתה, לפיכך אי אפשר להקריב את השעיר שנשאר השנה בשנה הבאה. (119)

ומקשינן: ונתיי, נביא שעיר נוסף בשנה הבאה ונגריל עליהם כבתחילה!

דאמר רבי טבי אמר רבי יאשיה: אמר קרא [במדבר כח יד] בענין עולת ראש חדש:

"זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה". הוזכרו בפסוק לשונות חדש מיותרים, ומכאן דרשו חכמים: חדש והבא לי את קרבנות השנה מתרומה חדשה. הלכך מודה רבי יהודה בשעירי יום הכיפורים שאבדו, שאינם קרבים לשנה הבאה. (117)

ומקשינן: הרי רבי יהודה דיבר על פר ושעיר של יום הכיפורים, ואמר ששניהם ימותו. הא תינח, תירוצו של רבא אמנם מתרץ לענין השעיר שבא מכספי תרומת הלשכה, אבל לענין הפר שבא מכספו של הכהן הגדול, מאי איכא למימר — מדוע אין אומרים שיקרב לשנה הבאה?

ומתריצין: חכמים גזרו גזירה שאסור להקריב את הפר, אטו [שמא] יבואו להקריב גם את השעיר [הבא מתרומת הלשכה] בשנה הבאה.

ותמהינן על דברי רבא: וכי משום גזירה חכמים אמרו שימותו?! הרי משום גזירה היה די בכך שנאמר שהפר ירעה, ויביא אחר בדמיו לכשיסתאב.

ועוד, אפילו לענין השעיר קשה: הא דרבי

"ראשון הוא לכם לחדשי השנה". מכאן שהשנה המוזכרת כאן מתחילה מניסן. רש"י.

118. ריטב"א. וכן נראה מדברי רבנו אליקים. אבל עיין ר"ח.

119. ואי אפשר לקבוע על השעירים את שמם אלא על ידי גורל כמבואר בתחילת הפרק.

חדשים שישקלו הציבור לשנה הבאה. ואפילו אם נתנום הגזברים בלשכה של שנה זו, לא פשעו הבעלים בכך ופטורים בשנה הבאה, תוספות הרא"ש. וכעין זה כתוב בתוספות ישנים וריטב"א בשם ריב"א. ועיין רבנו אליקים.

117. ולומדים את ה"שנה" שנאמרה כאן ["לחדשי השנה"] ממה שנאמר בענין ניסן

חכמים גזרו גזירה שאסור להקריב את הפר לשנה הבאה, **משום** שחששו שמא ימות הכהן הגדול בשנה זו, ויקריבו את פרו, והרי זה **חטאת שמתו בעליה** שאסור להקריבה.

ומקשינן: **הא תינח** תירוץ זה אמנם מתרץ לענין הפר השייך לכהן הגדול [ויש חשש שהוא ימות]. אבל לענין **השעיר** ששייך לציבור **מאי איכא למימר** — מדוע אינו קרב לשנה הבאה?

ומתריצין: חכמים גזרו גזירה שאסור להקריב את **השעיר אטו** [שמא] יקריבו גם את הפר.

ותמהינן: וכי **משום** גזירה אמרו חכמים שימותו?! די היה שנאמר שהשעיר ירעה [ויביאו אחר בדמיון]!

ונדחה תירוץ זה, וחוזרת הקושיא: מדוע פר ושעיר של יום הכיפורים אינם קרבים לשנה הבאה [לדעת רבי יהודה]?

אלא צריך לומר תירוץ אחר:

חכמים גזרו גזירה שאסור להקריב את השעיר לשנה הבאה **משום חטאת שעברה שנתה**. שחששו שמא עד יום הכיפורים הבא תעבור שנה שלימה משנוולד שעיר זה. וחטאת אינה כשרה אלא בתוך השנה הראשונה לחייה. (122)

ומתריצין: אין עושים כן, משום גזירה, שחששו חכמים שאם יביאו בשנה הבאה את השעיר שנשאר מהשנה, **שמא** יהיו אנשים שלא יראו שהגדילו על השעירים מחדש, ויאמרו: הגורל קובע משנה לחברתה גם בלא שהגדילו שנית. (120)

ומקשינן: הרי רבי יהודה דיבר על פר ושעיר של יום הכיפורים, ואמר ששניהם ימותו, והא **תינח**, התירוץ של רבי זירא אמנם מתרץ לענין שעיר שמתקדש על ידי גורל.

אבל לענין פר [שאינו צריך גורל] **מאי איכא למימר** — מדוע אין אומרים שיקרב לשנה הבאה?

ומתריצין: חכמים גזרו גזירה שאסור להקריב את הפר **אטו** [שמא] יבואו להקריב גם את השעיר לשנה הבאה.

ותמהינן: וכי **משום** גזירה אמרו חכמים שימותו?! די היה שנאמר שהפר ירעה [ויביא אחר בדמיון]! (121)

ונדחה תירוץ של רבי זירא, וחוזרת הקושיא: מדוע פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו אינם קרבים לשנה הבאה [לדעת רבי יהודה]?

והתשובה דלהלן **אמורה רבנן** [תלמידי אביי] **קמיה דאביי**:

120. על פי רבנו אליקים.

121. כל אחד מן האמוראים שתירצו שימותו משום גזירה, היה סבור שהגזירה שהוא דיבר בה חמורה יותר משל חברו, והחמירו חכמים שמשום גזירה זו הבהמה תמות. והגמרא דוחה שאפילו משום אותה גזירה אין

ראוי להמית את הקרבן. תוספות ישנים, תוספות רא"ש. וריטב"א.

122. בענין חטאת היחיד העובד עבודה זרה נאמר בתורה שיביא חטאת בת שנתה. ושנינו בתורת כהנים: נאמר בענין חטאת יחיד "תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגה".

ומיד הגמרא תמהה על התרצן: מדוע אתה קורא לזה גזירה?! הרי ודאי שעד יום הכיפורים הבא עוברת שנה שלימה, וממילא היא גרפה [השעיר עצמו] חטאת שעברה שנתה היא, ואסור להקריבה מן התורה!

והתרצן מיישב את דבריו: הא לא קשיא. יש אופן שעד יום הכיפורים הבא, השעיר לא יפסל מדאורייתא משום חטאת שעברה שנתה. כדברי רבי דלהלן:

דתניא: המוכר בית בבתי ערי חומה, יכול לגאול אותו עד מלאת שנה. ונאמר בענין זה [בויקרא כה ל]: "שנה תמימה".

"תמימה" — מלמד, שהוא מונה שלש מאות וששים וחמשה יום, כמנין ימות שנת החמה. ושנת החמה ארוכה משנת הלבנה 11 יום.⁽¹²³⁾ ואפילו אם עיברו את השנה [שאו שנת הלבנה ארוכה משנת החמה], לעולם הולכים אחר שנת החמה.

ודרשו את המלים שבפסוק זה: "תורה אחת" — לומר לך שכל התורה כולה הוקשה לעבודה זרה. כשם שיחיד העובד עבודה זרה, מביא חטאת בת שנתה, כך גם בשאר עבירות. "יהיה" — לרבות את שעירי הרגלים [של הציבור]. "לכם" — לרבות שעירי עבודה זרה. "לעושה" — לרבות שעיר חטאת הנשיא. [רש"י].

123. שנת החמה — 365 יום. שנת הלבנה 354 יום. [מלבד בשנה מעוברת שמתוסף עוד חודש אדר של 29 יום. סך הכל 383 יום]. ומאחר שהתורה אמרה "שנה" תמימה" למדנו שהשנה

וחכמים אומרים: בשנה פשוטה [שאינה מעוברת] מונה שנים עשר חדש מיום ליום, כמו שישראל מונים על פי חדשי הלבנה.

ואם נתעברה השנה, נתעברה לטובת א-10 המוכר, שיכול לגאול את השדה עד שיגיע אותו החודש שהיתה המכירה [כעבור 13 חודשים].

וכל מקום שנאמר בתורה "שנה" למדים מ"שנה תמימה" האמורה לענין בתי ערי חומה.

הלכך, לדעת רבי יש אופן שעד יום הכיפורים הבא השעיר לא יפסל מדאורייתא משום חטאת שעברה שנתה, וכגון, שהקדישו את השעיר ביום השמיני ללידתו⁽¹²⁴⁾ שחל בערב יום הכיפורים, בשנה פשוטה [שאינה מעוברת]. וכאשר יגיע יום הכיפורים הבא, עדיין לא ימלאו לשעיר 365 יום, כמנין ימות שנת החמה⁽¹²⁵⁾ [ובאופן הזה אין איסור מדאורייתא להקריב את

צריכה להיות יותר מאשר שנה רגילה. ומכאן שמונים שנה זו על פי החמה.

קשה: הרי בענין בתי ערי חומה נאמר "שנה תמימה" ומנין לנו שלומדים את שאר התורה מבתי ערי חומה?

ותירץ הריטב"א: הגמרא ידעה שרבי פירש את הפסוק הנאמר בבתי ערי חומה: "עד מלאות לו שנה [שסתם שנה, היא] תמימה". ועיין תוספות ראש השנה ו, ב. ותוספות ישנים כאן.

124. כך פירש רש"י, [מפני שאסור להקדיש את הבהמה לפני היום השמיני ללידתה, כמבואר לעיל סג, ב].

125. רש"י כתב שימלאו לו 364 יום, והקשה